

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Παντελής Τσάβαλος, 2006

ΓΕΝΙΚΑ

Οι οδηγοί των εκδόσεων Road αποτελούν ένα γενικό, απαραίτητο βοήθημα για οποιαδήποτε εξόρμηση. Αποφεύγουν τους δυο ενοχλητικούς σκοπέλους των ταξιδιωτικών οδηγών (τον ανούσιο "ακαδημαϊκό" βερμπαλισμό και το "πατριωτικό" ενδιαφέρον), έχουν χιούμορ, σύνδεση του παρελθόντος με το παρόν και ανοιχτή ματιά. Παραβλέποντας κάποιες εμμονές που τους διακατέχουν, συνίστανται ανεπιφύλακτα για οποιαδήποτε ταξιδιωτική διαδρομή στην Ελλάδα (1), (2). Οι αρχαιολογικοί οδηγοί της Οξφόρδης (3), αν και ιδιαίτερα συνοπτικοί, παρουσιάζουν μια ενδιαφέρουσα, ξεκάθαρη και συγκεντρωτική εικόνα των αρχαιολογικών χώρων της Ελλάδας.

1. Ψημένος, Στέφανος, **Ανεξερευνήτη Θεσσαλία**, Road, Αθήνα, 2003
2. Ιορδάνογλου, Αντώνης, **Ανεξερευνήτη Κεντρική Μακεδονία**, Road, Αθήνα, 2002
3. Mee, Christopher – Spawforth, Antony, **Αρχαιολογικός οδηγός της Κεντρικής, Δυτικής και Βόρειας Ελλάδας**, Leadercom, Αθήνα, 2005 [Mee, Christopher – Spawforth, Antony, Greece: An Archaeological Guide, Oxford University Press, Oxford, 2001]

ΑΜΠΕΛΑΚΙΑ

Για μια σύντομη γνωριμία με τα Αμπελάκια αξίζει να διαβάσετε το τεύχος της Μέλισσας (1) και το πολύ συνοπτικό τεύχος του ΤΑΠΑ (2). Το βιβλίο του Αστεριάδη είναι παλιό, καλό, αλλά δυσεύρετο (4) και το άρθρο στο Πανόραμα είναι μάλλον τουριστικό (5)

1. Διαμαντοπούλου, Αναστασία, **Αμπελάκια**, από τη σειρά *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, Μέλισσα, Αθήνα, 1986
2. Χούλια Σουζάνα, **Το Αρχοντικό του Γεωργίου Σβαρτς στα Αμπελάκια**, ΤΑΠΑ, Αθήνα, 1994
3. Αστεριάδης, Αγήνωρ, **Το σπίτι του Σβαρτς στ' Αμπελάκια**, Αθήνα, 1928
4. Μπασγιουράκης-Καλαϊτζή, **Αμπελάκια, ένας τόπος ξεχωριστός**, περιοδικό Ελληνικό Πανόραμα, τ. 15, σσ. 158-187, Χειμώνας 1999

Για όποιον επιθυμεί πιο εμπεριστατωμένη ενασχόληση με το λαϊκό πολιτισμό η βιβλιογραφία είναι εκτενέστατη. Αναφέρω ενδεικτικά και για διαφορετικούς λόγους τα εξής:

1. Μερακλής, Μιχάλης, **Ελληνική Λαογραφία: Κοινωνική συγκρότηση**, Οδυσσέας, Αθήνα, 1984
2. Δαμιανάκος Στάθης, **Παράδοση Ανταρσίας και Λαϊκός Πολιτισμός**, Πλέθρον, Αθήνα, 2003 (1987) (ιδιαίτερα η εισαγωγή και το πρώτο κεφάλαιο *Ετερότητα και Εθνογραφία*)
3. Βεργόπουλος Κώστας, **Το Αγροτικό ζήτημα στην Ελλάδα**, Εξάντας, Αθήνα, 1975
4. Παπαζαχαρίου Εμμανουήλ, **Ο Άλλος Θεόφιλος**, Κάκτος, Αθήνα, 1997

ΔΙΟΝ

Για το Δίον μια πρώτη αναφορά είναι το μικρό βιβλιαράκι των εκδόσεων Αδάμ (1), το αφιέρωμα της *Αρχαιολογίας* (2) ή το ένθετο της *Καθημερινής* (3). Αν θέλετε κάτι σε ακριβό λεύκωμα με θαυμάσιες φωτογραφίες τότε αναφερθείτε μεγάλο βιβλίο των εκδόσεων Αδάμ(4):

1. Παντερμαλής, Δημήτριος, **Δίον**, Αδάμ, Αθήνα, 1997 (μικρό)
2. **Δίον**, Αρχαιολογία τ. 33, Οκτώβριος 1989
3. **Η γη της Μακεδονίας αποκαλύπτει το Δίον**, *Επτά Ημέρες*, ένθετο εφημερίδας *Καθημερινής* 29.11.1992
4. Παντερμαλής, Δημήτριος, **Δίον**, Αδάμ, Αθήνα, 2001 (μεγάλο)

ΒΕΡΓΙΝΑ

Για μια πρώτη γνωριμία με τη Βεργίνα το βιβλιαράκι του ΤΑΠΑ (1) είναι καλό. Για κάτι εκτενέστερο, ιδιαίτερα ενδιαφέρον είναι το βιβλίο της Εκδοτικής (2) καθώς και του ΜΙΕΤ (3). Για παιδιά το βιβλίο της Θεοδώρου (4) είναι πολύ ενδιαφέρον. Για το αρχιτεκτονικό κέλυφος του χώρου το τευχίδιο του ΤΑΠΑ (5) και για μια ιστορική αναφορά στον Φίλιππο το βιβλίο της Εκδοτικής (6). Για τους Μακεδονικούς τάφους διαβάστε το ένθετο της *Καθημερινής* με το εξαιρετικό, μεταξύ άλλων, κείμενο της Κοτταρίδη (7). Το βιβλίο του Βερνάν (8) δεν αναφέρεται στη Βεργίνα, αλλά είναι μια θαυμάσια μελέτη για τον μύθο και τη θρησκεία στην Αρχαία Ελλάδα.

1. **Βεργίνα Περιδιαβάζοντας τον αρχαιολογικό χώρο**, ΤΑΠΑ, 2000
2. Ανδρόνικος, Μανόλης, **Βεργίνα. Οι Βασιλικοί τάφοι**, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα, 1992
3. Ανδρόνικος, Μανόλης, **Το χρονικό της Βεργίνας**, ΜΙΕΤ, Αθήνα, 1997
4. Θεοδώρου, Λουκία, **Βεργίνα**, εκδόσεις Αρμος, Αθήνα, 1993
5. Δημακόπουλος, Ιορδάνης, **Κελύφη προστασίας εν είδει τύμβου**, ΤΑΠΑ, Αθήνα, 1995
6. Λουκοπούλου, Λουίζα – Χατζόπουλος Μιλτιάδης, Φίλιππος Βασιλεύς Μακεδόνων, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα, 1980
7. **Μακεδονικοί τάφοι**, Επτά Ημέρες, ένθετο εφημερίδας *Καθημερινής* 22.10.2000
8. Vernant, Jean-Pierre, **Μύθος και Θρησκεία στην Αρχαία Ελλάδα**, Σμίλη, Αθήνα, 2000 (*Mythe et Religion en Grèce Ancienne*, Editions du Seuil, 1990) (Στο Δίον για τη θρησκεία, στη Βεργίνα για την θυσία)

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Για τη Θεσσαλονίκη η βιβλιογραφία είναι εκτενέστατη. Ένας γενικός, πολύ κατατοπιστικός οδηγός είναι του Ζαφείρη (1) και συλλογές από ενδιαφέροντα άρθρα τα αφιερώματα της Αρχαιολογίας (2) και της Νέας Εστίας (3)

1. Ζαφείρης Χρίστος, **Θεσσαλονίκης Εγκόλπιον**, Εξάντας, Αθήνα, 1997
2. **Αφιέρωμα Θεσσαλονίκη**, Αρχαιολογία τ. 7, Μάιος 1983,
3. **Αφιέρωμα στη Θεσσαλονίκη**, Νέα Εστία, Χριστούγεννα 1985

Για την αρχαία Θεσσαλονίκη ενδιαφέρον έχει ο κατάλογος της αντίστοιχης έκθεσης (4), καθώς και ο ωραίος οδηγός της Βοκοτοπούλου για το Αρχαιολογικό μουσείο (5)

4. **Θεσσαλονίκη. Από τα προϊστορικά μέχρι τα χριστιανικά χρόνια**, ΥΠΠΟ ΑΜΘ, 1986
5. Βοκοτοπούλου, Ιουλία, **Οδηγός Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης**, Καπόν, Αθήνα, 1996

Για τη Βυζαντινή Θεσσαλονίκη ο θαυμάσιος οδηγός των Κουρκουτίδου-Τούρτα (6), ο οδηγός της Θ' Εφορείας(7), καθώς και μεμονωμένες αναφορές σε συγκεκριμένα μνημεία ή περιόδους (8).

6. Κουρκουτίδου-Νικολαΐδου, Ε. – Τούρτα, Α. **Περίπατοι στη Βυζαντινή Θεσσαλονίκη**, Καπόν, Αθήνα, 1997
7. **Η Θεσσαλονίκη και τα μνημεία της**, Θ' Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, Θεσσαλονίκη, 1985
8. Παζαράς, Θεοχάρης, **Η Ροτόντα του Αγίου Γεωργίου στη Θεσσαλονίκη**, ΙΜΧΑ, Θεσσαλονίκη, 1985

Για τη νεότερη Θεσσαλονίκη, μεταξύ πολλών άλλων αναφερθείτε και στα εξής:

9. **Νεότερα μνημεία Θεσσαλονίκης. Αφιέρωμα στα 2300 χρόνια της Θεσσαλονίκης**, ΥΠΠΟ Εφορεία Νεοτέρων Μνημείων, Θεσσαλονίκη, 1986
10. **Θεσσαλονίκη. Η αρχιτεκτονική της φυσιογνωμία**, Επτά Ημέρες, ένθετο εφημερίδας *Καθημερινής*, 30.3.1997
11. Πετρόπουλος Ηλίας, **Παλιά Θεσσαλονίκη**, Κέδρος, Αθήνα, 1980

Ένα ενδιαφέρον άρθρο για το γαλεριανό ανάκτορο στην Πλατεία Ναβαρίνου της Θεσσαλονίκης (της Γιώτας Μυρτσιώτη,

από την **Καθημερινή** της 24 Ιουνίου 2006) (12):

12. Μια πλατεία - ανοιχτό μουσείο http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_civ_1686989_24/06/2006_188663

ΒΕΡΟΙΑ

Για τη Βυζαντινή Βέροια:

1. **Βυζαντινό Μουσείο Βέροιας**, ΤΑΠΑ, Αθήνα, 2001
2. Παπαζώτος, Θανάσης, **Οδοιπορικό στη Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Βέροια**, ΤΑΠΑ, Αθήνα, 2003
3. Παπαζώτος, Θανάσης, **Η Βέροια και οι ναοί της (11ος-18ος αι.)**, Αθήνα, 1994
4. Πελεκανίδης, Στ., **Καλλιέργης, όλης Θεσσαλίας άριστος ζωγράφος**, Αθήνα, 1973
5. **Η Βυζαντινή Βέροια**, *Επτά Ημέρες*, ένθετο εφημερίδας *Καθημερινή* 14/8/1994